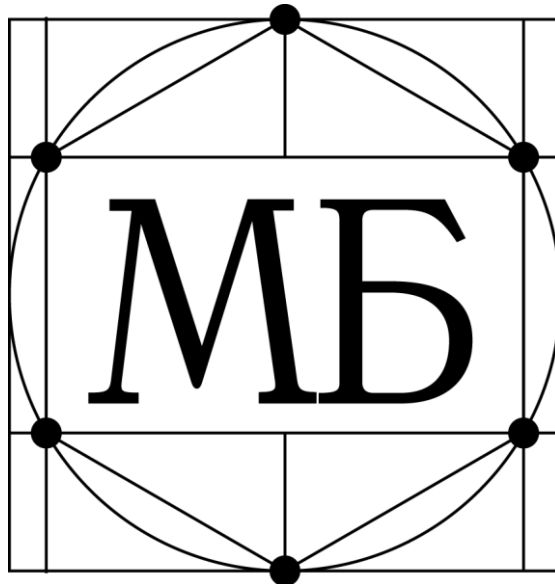

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури
Кафедра містобудування

***МІСТОБУДУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ***
до 95-річчя КНУБА

Тези доповідей
сьомої науково-практичної конференції
15 квітня 2025 року
м. Київ

Київ 2025

УДК 711-712

М 65

Редакційна колегія: Н. М. Шебек, доктор архітектури, професор,
А.А. Лепешко, аспірант.

Відповідальна за випуск: Н. М. Шебек, доктор архітектури,
професор.

*Рекомендовано до видання на засіданні вченої ради архітектурного
факультету, протокол № 9 від 24 березня 2025 року.*

В авторській редакції.

УДК 711-712 Містобудування: проблеми і перспективи: тези
М 65 доповідей сьомої науково-практичної конференції (Київ,
15 квітня 2025 р.). – Київ: КНУБА, 2025. – 63 с.

Розглянуто такі аспекти: аналіз провідних тенденцій розвитку містобудування і ландшафтної архітектури; сучасні теорії і методики містобудівного проектування; результати дисертаційних досліджень і магістерських робіт. Призначено для дослідників проблем і перспектив розвитку архітектурно-містобудівної діяльності, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів архітектурних факультетів, практикуючих архітекторів.

ЗМІСТ

Шебек Н.М.	Вступне слово.....	6
Палеха Ю.М.	Основні напрямки розвитку містобудування в Україні у повоєнний період	7
Тімохін В.О.	Середовище VS система в архітектурно-містобудівній теорії та методології.....	8
Шебек Н.М.	Фахова підготовка архітекторів-містобудівників: творчі партнерства	9
Сєдак О.І.	Параметризм містобудівних утворень.....	11
Василенко Л.Г.	Висотні будівлі великих міст. Проблеми композиції.....	12
Маслова М.О.	Практичні аспекти розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад. Виклики та перспективи.....	13
Трошкіна О.А.	Архітектурна експозиція міського простору	14
Щурова В.А.	Формування нового образу поселень, структура яких порушена війною	15
Вовчок Л.Л.	Цивільний захист: аналітика укриттів та міжнародного досвіду.....	16
Іносова Т.Ю.	Значення меморіальних комплексів в структурі міста.....	18
Трошкін А.А.	Тенденції ревіталізації громадських об'єктів у містобудівному контексті	19
Гордієнко О.О.	Засоби формування образів створюваних садово-паркових ландшафтів.....	20
Лепешко А.А.	Взаємоузгодження методів, принципів, моделей та прийомів функціонально-планувальної організації виробничих територій сільських населених пунктів .	22
Михіденко М.О.	Впровадження результатів дисертаційного дослідження у проєкт відбудови сільських територій	23
Ларіонова М.А.	Комплексний план просторового розвитку громади та схема планування території: основні відмінності..	24
Акопян Д.К.	Особливості організації набережних малих річок у міській структурі.....	25
Губаніщев О.В.	Принципи інтеграції підземного простору в міський ландшафт.....	26
Деркач С.І.	Модернізація панельного житлового фонду пост-радянських країн	27

Думнич П.І.	Проблеми об'ємно-планувальних рішень укриттів на територіях закладів дошкільної освіти 28
Ізірінський О.Р.	Засади проектування центрів науково-технічної творчості в історичному середовищі 29
Карандюк Д.А.	Принципи використання цифрових технологій для збереження, реконструкції та популяризації архітектурної історико-культурної спадщини 30
Майєр В.Р.	Програмне забезпечення в містобудуванні 31
Наконечна А.О.	Фактори, що впливають на розташування та об'ємно-просторову організацію шкільних пансіонів..... 32
Носов Ю.І.	Містобудівна доцільність розміщення служб швидкого реагування у системі міста 33
Радзей О.В.	Засади визначення меж Київщини, як історико-культурного регіону..... 34
Савченко Р.В.	Сучасний стан громадських центрів житлових районів м.Київ 35
Саражинський Я.А.	Трансформація придунайських промислових районів: від занедбаних територій до сучасних інноваційних просторів 36
Туровець О.Ю.	Комфортний простір для креативного класу: між урбаністичною привабливістю та соціальною рівновагою 37
Било А.Р.	Особливості архітектурно-планувального розвитку центральної історичної частини міста Корсунь-Шевченківський 38
Вакульчук А.В.	Реновація промислово-комунальних зон як засіб регенерації техногенних ландшафтів..... 39
Вінічук С.О.	Проблеми та перспективи просторового розвитку Червоненської селищної територіальної громади 40
Вінніченко С.Ю.	Просторовий розвиток як інструмент забезпечення стійкості сільських територій: приклад Бишівської територіальної громади 41
Гук О.О.	Пропозиції з реорганізації центральної частини міста Бориспіль Київської області 42
Довженко В.В.	Еко-рекреаційні простори та терапевтичні ландшафти у містах – виклики інтеграції в урбанізоване середовище 43
Зарицька А.А.	Прийоми об'ємно-просторових рішень центрів соціальної реабілітації 44

Званська О.Є.	Ревіталізація постпромислових територій м. Василькова як фактор сталого розвитку 45
Калашнікова В.К.	Проблеми та програми регенерації ландшафтів порушених внаслідок опустелювання 46
Калашнікова В.К.	Стратегія просторового розвитку прибережних територій озера Біле в Рівненському природному заповіднику 47
Коваль М.Ю.	Принципи та методи планувальної організації архітектурного середовища реабілітаційних центрів для ветеранів та військовослужбовців 48
Конюк А.С.	Інтегрований підхід до просторово-планувального розвитку громади на перетині соціальних, екологічних та економічних чинників..... 49
Кривошта Н.І.	Важливість проектування міських багатофункціональних парків в історичному середовищі 50
Патинська О.І.	Особливості інтеграції громадських просторів в історичне середовище прирічкових зон 51
Піменова Д.О.	Ревайлдинг як метод регенерації ландшафтів 52
Пешкова О.О.	Методи реабілітації приозерних ландшафтів Совських ставків у м. Києві 53
Пуйда Д.Б.	Композиційні особливості багатоповерхового житла в повоєнній Україні..... 54
Романова К.О.	Методи архітектурно-планувальної організації житлової забудови на намивних територіях (на прикладі мікрорайону намив у м. Миколаїв)..... 55
Терещенко Д.М.	Стратегічні орієнтири та особливості сталого розвитку Дрогобицької територіальної громади 56
Фісун Г.О.	Стратегічні напрямки сталого розвитку території промислового вузла “Фабричний” у м. Дніпро 57
Чалий О.М.	Принципи реабілітації міських приморських ландшафтно-рекреаційних територій 58
Яцимон А.І.	Культурно-просвітницькі комплекси для молоді як елемент сучасного містобудування..... 59
Бедрін А.П.	Використання житла типу «колівінг» у житловій структурі міста 60
Прохорова Д.Ю.	Інтеграція ділянок спеціалізованих об’єктів в зелений каркас міста Вишневе 61
Процюк А.О.	Розміщення кінологічних центрів в структурі міських територій: сучасні виклики 62

Вступне слово

Шановні колеги, маю честь привітати всіх, хто приєднався до роботи сьомої Науково-практичної конференції «Містобудування: проблеми і перспективи розвитку».

Наша щорічна зустріч присвячена 95-й річниці від дня заснування Київського національного університету будівництва і архітектури. Весь цей час навчальний заклад готував архітекторів, частина яких доклала значних зусиль до розв'язання складних містобудівних задач. Колектив кафедри містобудування 42 роки стабільно працює у складі архітектурного факультету КНУБА. Тож у дні святкувань ми маємо, що згадати і що обговорити, зазираючи у майбутнє.

Під час роботи конференції професорсько-викладацький склад, практикуючі архітектори, молоді науковці та здобувачі вищої традиційно у своїх доповідях висвітлять нагальні проблеми й прогресивні тенденції розвитку містобудування та ландшафтної архітектури; розглянуть сучасні теорії і методики містобудівного проєктування; оприлюднять результати дисертаційних досліджень і випускних кваліфікаційних робіт магістрантів.

Сподіваюся, що ця конференція дозволить кожному її учаснику поділитися власними науковими досягненнями, а також дізнатися про щось нове і цікаве для себе. Щиро бажаю усім змістовної й результативної комунікації та подальших творчих успіхів у навчанні, науковій і проєктній роботі.

З повагою,
доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри містобудування КНУБА

Н. М. Шебек

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСТОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Повномасштабне військове вторгнення російської федерації в Україні, яке відбулося 24 лютого 2022 р. змінило політичні, економічні та соціальні реалії нашого сьогодення й суттєво вплинуло на розвиток містобудування в Україні.

Наразі, через три роки після початку, війна ще продовжується, але з'явилася надія на завершення/призупинення військових дій в осяжний період. Це змушує нас розглянути ключові питання відбудови нашої держави, подолання наслідків урбіциду та екоциду і визначення основних напрямків подальшого розвитку містобудування.

На нашу думку такими напрямками можуть стати:

- Реконструкція містобудівного законодавства в контексті поступової інтеграції України у європейський планувальний простір, зокрема, прийняття Містобудівного кодексу;
- Розроблення і затвердження нової редакції Генеральної схеми планування території України;
- Оновлення містобудівної документації на регіональному та місцевому рівні, а також редагування нормативно-правових вимог до розробки комплексних планів просторового розвитку територіальних громад;
- Впровадження методів та підходів екологічного та ландшафтного планування, які широко представлені за кордоном, у першу чергу в Німеччині;
- Уніфікація застосування комп'ютерних технологій, зокрема геоінформаційних систем.

Зміна нормативно-правової бази та технології проектування, урахування вимог, які містяться у європейських конвенціях та програмах цілком логічно відобразяться і на змінах, які мають бути внесені у програми підготовки фахівців спеціальності «архітектура та містобудування» у вищих навчальних закладах України.

СЕРЕДОВИЩЕ VS¹ СИСТЕМА В АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНІЙ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ

Сьогодні в постіндустріальному інформаційному суспільстві на тлі радикально еклектичної постмодерністської філософії розгортається низка актуальних теоретико-методологічних проблем в архітектурі та містобудуванні. Їх загальна картина вимальовується в протидії, протистоянні та боротьбі між модернізмом і постмодернізмом, новаціями і традиціями, між урбаністичною цивілізацією і регіональною культурою, прогресивним і сталим розвитком, в кінцевому рахунку, між системним і середовищним підходами.

Останнім часом у теорії архітектури та містобудування в контексті співіснування комплексного і системного підходу почав виникати середовищний підхід, як опозиція системному. Він характеризується розворотом до історичних традицій і *genius loci* на відміну беззастережних інновацій; до фрактальних різномних мереж супротив багаторівневих ієрархічних структур; до програмованого еклектизму від'ємного від художньо-естетичності стилю в модернізмі; до соціонічно структурованих громад і суспільств на противагу безликому населенню.

У сьогоднішній перехідний період на часі стають різноманітні теоретико-методологічні трансформації з ознаками системно-середовищного підходу, котрі об'єднують в симбіозі досягнення і системного, і середовищного підходів. Завдяки цим трансформаціям відновлюються відомі методи імітаційного та оптимізаційного моделювання, розробляються нові симуляційні, стимуляційні, соціонічно-просторові моделі гармонізації систем і середовищ в межах міської синергетики і архітектурної соціоніки.

¹ VS – VerSus – ПроТи

ФАХОВА ПІДГОТОВКА АРХІТЕКТОРІВ-МІСТОБУДІВНИКІВ: ТВОРЧІ ПАРТНЕРСТВА

Фахова підготовка архітекторів-містобудівників не повинна обмежуватися виконанням навчальної програми. Розкриттю здібностей здобувачів та їх глибшому зануренню у таємниці професійної майстерності сприяє взаємодія з практикуючими проєктувальниками, визнаними науковцями, а також з фахівцями суміжних сфер діяльності. Тому кафедра містобудування значну увагу приділяє налагодженню творчих партнерств.

У 2000 р. на базі Українського державного науково-дослідного інституту проєктування міст «ДІПРОМІСТО» та кафедри містобудування КНУБА було створено навчально-науково-виробничий комплекс «Архмістобуд». Діяльність комплексу сприяє розвитку наукової та навчально-методичної роботи кафедри на сучасному етапі, удосконаленню навчального процесу, підвищенню кваліфікації викладачів, проведенню проєктних практик, працевлаштуванню студентів і випускників кафедри.

З 8.05.2018 р. кафедра містобудування підтримує тісні контакти з Національним музеєм народної архітектури і побуту в м. Києві. В рамках Договору про співпрацю цієї організації з КНУБА викладачами кафедри містобудування (доц. Г. А. Носенко і ст. викл. М. А. Ларіоновою) був започаткований культурно-просвітницький проєкт «Земні крила України». Результати спільної роботи двох установ демонструвалися на 9 виставках студентських робіт, обговорювалися на багатьох наукових конференціях, опубліковані в розділі колективної монографії.

З 14.06.2018 р. кафедра містобудування співпрацює з Державним науковим центром захисту культурної спадщини від техногенних катастроф у рамках Меморандуму «Про взаєморозуміння та співпрацю між Державним агентством України з управління зоною відчуження та Київським національним університетом будівництва і архітектури щодо співробітництва у науково-технічній та освітній архітектурно-будівельній діяльності із вирішення екологічних, містобудівних, енеогоефективних та

соціально-економічних питань Чорнобильської зони відчуження». В межах цієї співпраці в 2019-2020 навчальному році студентка П. В. Марценюк під керівництвом д. арх., проф. І. І. Устінової виконала магістерську роботу на тему: «Принципи формування мережі туристичних маршрутів у зоні відчуження Чорнобильської АС (на прикладі туристичного маршруту Київ – Прип'ять)», а в 2021-2022 навчальному році студентка Т. І. Юрко під керівництвом д. арх., проф. І. І. Устінової виконала магістерську роботу на тему: «Принципи архітектурно-планувальної організації туристичних локацій у Зоні відчуження Чорнобильської АС (на прикладі музею під відкритим небом в м. Чорнобилі)».

У продовж 29.11.2021 р. – 31.12. 2024 р. кафедра містобудування взаємодіяла з Державним дендрологічним парком «Олександрія» НАН України, м. Біла Церква, в рамках Договору про співробітництво та організацію взаємовідносин між цією установою і КНУБА. В межах цього договору в 2021-2022 навчальному році студентка Є. О. Тищенко під керівництвом канд. сгн., доц. А. А. Дзиби і доц. М. Е. Третьака виконала магістерську роботу на тему: «Принципи ландшафтної організації рекреаційних зон на прибережних територіях (на прикладі Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України в м. Білій Церкві Київської області)».

У березні-квітні 2024 р. в процесі співпраці кафедри містобудування з Виконавчим комітетом Ржищівської міської ради Київської області студенти 3-го курсу під керівництвом доц. Г. А. Носенко розробили проєкт реконструкції Парку Трипільської культури по вул. Соборній у м. Ржищеві Обухівського району Київської області. Наразі ця співпраця продовжується – студенти розробляють бакалаврські випускні кваліфікаційні роботи за тематикою, цікавою для Ржищівської міської ради.

У 2024-2025 навчальному році кафедра містобудування почала співробітництво з Балбек Бюро за тематикою проєкту RE:Ukraine Villages (<https://villages.reukraine.org/map>), метою якого є виявлення регіональних особливостей української садибної забудови, переведення дизайн-коду регіонів у цифрову форму і його збереження як частини Української культурної спадщини. В межах цієї співпраці студенти 2-го курсу під загальним керівництвом ст. викл. Т. Ю. Іносової розробляють проєкти індивідуальних житлових будинків для зруйнованих сіл Донеччини.

Наведений перелік далеко неповний, проте він свідчить про відкритість і готовність кафедри містобудування КНУБА до творчої взаємодії з різними партнерами заради самоудосконалення та підвищення якості фахової підготовки архітекторів-містобудівників.

УДК 711

Сєдак Олександр Ігорович,

*кандидат архітектури, доцент, професор кафедри містобудування,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail Siedak.OI@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1686-2786*

ПАРАМЕТРИЗМ МІСТОБУДІВНИХ УТВОРЕНЬ

Зодчество поч. ХХІ ст. проявило небувалий, неформальний за своєю суттю прорив в області формоутворення, бо отримало розвиток завдяки надпотужним комп'ютерним технологіям. Попередні, начебто інноваційні відходи постмодернізму, деконструктивізму від функціоналізму ХХ ст., виглядають не революційно на відміну від сучасних параметризму чи дигітальності, криволінійні, біоорганічні, фрактальні форми яких легко розраховуються і викреслюються комп'ютером. Теоретично декларовані й винесені у віртуальний простір Інтернету параметричні форми починають активно впливати на реальне проектування – і не тільки у пошуках об'ємів, а й містобудуванні. Сучасні архітектура та містобудування отримали світові ознаки універсальності та глобалізації завдяки сентенції історичного недавнього про призначення архітектури в якості «машини для...».

Архітектура завжди віддзеркалювала картину світу: міфологізм та природність - архітектурою античності, раціональність - класицистичною, механістичність - модерністською, параметризм і дигітальність - сучасною віртуальною комп'ютерною, поєднуючи реальність проєктного завдання із прогнозом поставлених задач. Але якщо з окремою архітектурною формою все більш-менш є зрозумілим, то надсучасні цифрові технології активно пробуксовують у творенні міст. Традиційне для функціонального продуктивізму мікрорайонування досі залишається єдиним методом планування поселень, хоча багатовікові їх приклади усім своїм історичним

розвитком заперечують суто машинний підхід до відповідної занадто зарегульованої організації міст. Не випадково «новий урбанізм» пропонує альтернативні підходи до їх планування: урахування сучасним досвідом еволюціонування від окремого укріплення, через торгово-релігійні центри, при заводські чи при шахтні поселення, нарешті - від тотального тиражування безликого «соціального» житла до повернення концепції міст з багатим міським простором. Феноменом архітектурного простору є порожнеча як матеріал для ліплення, кількість якого завжди обмежена. Жорстке функціональне зонування міста «новим урбанізмом» бачиться як «мікс» з різних функцій – і саме так формувалися поселення в давнину. Їх планування підпорядковувалась природним умовам, рел'єфу, системі земельних наділів та ієрархії внутрішніх просторів. І головне – людському масштабу та особливостям його пересування в міському просторі пішки: саме в «місті для людей, а не для машин», з криволінійним трасування вулиць («доріг ослів» за Корбюз'є), з життєвим квартальним простором, комфортним «своїм», а не «нічийним» міжмагістральним. Параметричні методи планування спроможні надати набагато більш широкий спектр можливостей щодо організації поселень, застосування яких сприятиме утворенню безлічі варіантів життєвих просторів та архітектурних форм, що їх здатні утворювати.

УДК 72.711

Василенко Людмила Григорівна

канд. арх. доцент кафедри містобудування

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail vassylenko.lg@Knuba.edu.ua

ВИСОТНІ БУДІВЛІ ВЕЛИКИХ МІСТ. ПРОБЛЕМИ КОМПОЗИЦІЇ.

Будівництво нових висотних споруд у великих містах Києві, Харкові, Дніпрі, Львові сприяло появі хаотичної, незапланованої забудови на незначних площах\ територіях\.. Таке будівництво в багатьох випадках призвело до порушення співвідношення форм нової забудови та сформованої композиційної схеми міста. Створює композиційно -

просторовий дисонанс, не узгоджений з пропорціями форм та композицією раніше зведених будівель, або з історичним оточенням.

Ця тенденція, яка набула особливого розвитку в європейських, східних країнах, США, є показником економічного зростання, конструктивних досягнень і прогресу, престижу та можливостей державних, приватних організацій особливо, якщо це стосується офісних та адміністративних будівель. Також, на думку дослідників, будівництво висотних споруд має низку особливостей, як позитивного, так і негативного характеру. З точки зору загальної композиції міста негативною рисою є те, що висотна будова не завжди гармонічно формує силует міста та його ансамбль, створює не задовільний архітектурний пейзаж, а також впливає на екологічні та життєві фактори, які не завжди сприяють комфортним умовам проживання.

В будівництві висотних споруд, за одностайною думкою вчених та проєктувальників, існує низка проблем: планувальних, конструктивних, економічних, екологічних, художньо -естетичних. Це дає поштовх для наукових досліджень, які націлені на знаходження оптимальних рішень, пропозицій та удосконалення існуючих, розробки нових підходів та методів формування функціональних, конструктивних та образних варіантів. Новітні пропозиції, зокрема, і композиційно-просторові мають підкреслювати та доповнювати особливий характер міста, зберігати його оновлену традиційність та модерну сучасність.

УДК 711

Маслова Марія Олександрівна,

доцент кафедри містобудування,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail maslova.mo@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0003-9388-9952

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБЛЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ ПЛАНІВ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.

Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади як вид містобудівної документації на місцевому рівні з'явився

внаслідок впровадження реформи Децентралізації, в якості інструменту управління територіями громади в межах і за межами населених пунктів. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» №711 було внесено зміни в цілий ряд нормативно-правових актів та об'єднано містобудівну та землевпорядну документацію. Відтоді, значно змінився склад і зміст містобудівної документації місцевого рівня, посилилися вимоги до якості її виконання, адже окремі складові комплексних планів обов'язкові до занесення в Державний земельний та містобудівний кадастри. Певним чином відбувається стандартизація проектування, позаяк, планувальники мають створювати проектну документація у визначеній базі геопросторових даних, з урахуванням цілої низки класифікаторів та реєстрів.

Норма чинного законодавства, щодо створення усіма громадами до 1 січня 2025 року комплексних планів, не виконана. Комплексна за змістом та об'ємна за обсягом проектна документація, виявилася тривалою, дороговартісною і неперіоритетною під час війни. Розпочате просторове планування на місцевому рівні ведеться без переосмислення питань повоєнного розвитку на регіональному та загальнодержавному рівнях.

На сьогодні законодавці планують відтермінувати дії норм Закону №711 та розмірковують над суттєвим спрощенням містобудівної документації місцевого рівня. Проте, важливо наблизити та взаємоув'язати просторову документацію місцевого рівня з регіональним та загальнодержавним плануванням у процесі відновлення територій України.

УДК 72.01

Трошкіна Олена Анатоліївна,
кандидат архітектури, доцент,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
E-mail olena.troshkina@naoma.edu.ua, ORCID 0000-0002-0597-9700

АРХІТЕКТУРНА ЕКСПОЗИЦІЯ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

Фізіологічні особливості людини такі, що ми бачимо навколишній світ кадрами, котрі мають свою композицію, яка вибудовується щоразу при

повороті голови, тулуба, очей. Центр композиції постійно змінюється в залежності від того, на чому ми зосереджені в даний момент. Сприйняття навколишнього середовища може бути статичним або рухомим – усе залежить від положення людини в просторі. Незалежно від того, чи людина перебуває в русі, чи рухається лише її погляд, сприймаючи і фіксуючи усе довкола, перед нею кадри розкриваються послідовно: по горизонталі, по вертикалі чи в глибину простору. Відтак, людина є спостерігачем-глядачем, а кожен кадр перед нею можна трактувати як площинну, здебільшого фронтальну картину простору, де головними експонати є усі матеріальні об'єкти, включно із іншими людьми. Таку картину можна трактувати і як певну сценограму простору (за аналогією із театром і кінематографом) і як експозицію (за аналогією із музеєм), де кадри вибудовуються відповідно до загальних композиційних законів, а також враховують особливості того чи іншого виду мистецтва.

Музейна експозиція особлива тим, що кожен експонат має точки огляду, виділений відстанню і світлом, щоб привернути до себе увагу. Так само і в міському просторі – архітектурна експозиція вибудовується навколо людини як глядача, де кожен об'єкт набуває значення в момент споглядання, перетворюючи повсякденне середовище на послідовність кадрів-сцен, які формують унікальну драматургію простору, що потребує окремого дослідження.

УДК 711.2.025

Щурова Вікторія Анатоліївна,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail Shchurova.va@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-8468-3280

ФОРМУВАННЯ НОВОГО ОБРАЗУ ПОСЕЛЕНЬ, СТРУКТУРА ЯКИХ ПОРУШЕНА ВІЙНОЮ

Нагальна потреба у відбудові зруйнованих поселень з поступовою реалізацією первинного призначення має бути не буквальним

«відродженням», а формуванням нового образу поселень на основі органічного синтезу з природою, доступними транспортними зв'язками, прокладеними за схемою найкоротших зв'язків, обґрунтування раціональної поверховості житлових і соціальних об'єктів. Прогресивним напрямком є розбудова пасивного житла з комфортним обладнанням для зручного користування, універсальний дизайн із застосуванням виробів мистецтва для вчителів, науковців, агротуристів. Збереження агропромислових комплексів з відродженням традиційних підходів до вирощування екологічно чистої продукції – запорука розвитку фермерських господарств. Невеликі міста і сільські поселення мають стати експериментальними майданчиками для впровадження новітніх світових технологій будівництва та сучасних будівельних матеріалів з урахуванням необхідності оперативного відновлення на нових засадах міркування.

УДК 711

Вовчок Лілія Леонідівна

*Старший викладач кафедри містобудування,
Київський національний університет будівництва та архітектури
E-mail:vovchok.ll@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-6828-7368*

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ: АНАЛІТИКА УКРИТТІВ ТА МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Україна, як країна, що протистоїть сучасній технологічній війні з Росією, стикається з викликами, які не були актуальними у світовій практиці цивільного захисту ще кілька десятиліть тому. Масовані ракетні обстріли, дрони-камікадзе, артилерійські удари по цивільних об'єктах вимагають нового підходу до укриттів. Цивільний захист - функція держави, спрямована на захист населення, території, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період (Кодекс цивільного захисту України).

Ефективна система цивільного захисту базується на:

- чітких нормативних вимогах, що гарантують захист кожного громадянина,
- технологічних рішеннях, адаптованих до конкретних загроз,
- довгостроковій стратегії інтеграції укриттів у міську та інфраструктурну політику.

Ключові аспекти:

1. Нормативна база та регулювання:

- Впровадження єдиних стандартів укриттів, що включають різні типи споруд для різних загроз.
- Закріплення відповідальності власників будівель за утримання та готовність укриттів.
- Оновлення законодавства з урахуванням реального бойового досвіду та загроз сучасної війни.

2. Типологія та інтеграція укриттів:

- Використання підземної міської інфраструктури як багатофункціональних укриттів.
- Впровадження індивідуальних укриттів у житлових будинках за аналогією з ізраїльськими мамадами.
- Модернізація та адаптація існуючих укриттів до динамічних загроз (дронові атаки, артилерійські обстріли).

3. Фінансування та економічна модель:

- Змішана модель фінансування: державні, приватні та міжнародні інвестиції.
- Використання міжнародних програм допомоги та грантів для модернізації укриттів.
- Стимулювання бізнесу до інвестицій у цивільний захист через податкові пільги.

4. Автономність укриттів:

- Впровадження мінімального стандарту автономного функціонування (від 72 годин до 7 днів).
- Інтеграція альтернативних джерел енергії (сонячні панелі, мобільні генератори).
- Використання систем фільтрації повітря, що забезпечують захист від хімічних та біологічних загроз.

5. Оповіщення та навчання населення:

- Масові навчальні кампанії для цивільного населення та регулярні тренування.
- Впровадження громадського моніторингу готовності укриттів.

ПІДСУМОК

Україна має унікальну можливість не лише створити ефективну систему цивільного захисту, а й запропонувати світові нові стандарти укриттів, адаптовані до реальних загроз.

УДК 72

Іносова Тетяна Юріївна,

старший викладач кафедри містобудування,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail inosova.tiu@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-5834-1957

ЗНАЧЕННЯ МЕМОРІАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ В СТРУКТУРІ МІСТА

Створення в структурі міст місць пам'яті - невід'ємна складова історичного розвитку людства. Практично всі сучасні європейські держави створили національні пантеони, які слугують одним із чинників національної інтеграції і державного самоствердження. Вплив оточуючого середовища на соціальну пам'ять зумовлений рівнем впливу архітектурних споруд на розум та емоційний стан людини. Символічні простори, меморіальні комплекси у міському контексті несуть історичну пам'ять, створюють її своєрідну матеріалізацію.

В європейських країнах пантеони існують з давнини. Поняття пантеон з'явилося в античні часи і є багатозначним терміном, який в перекладі з грецької мови означає – храм, присвячений всім богам. Найбільш відомий в світі храм – Пантеон в Римі, початок спорудження якого відноситься до 29 року до н.е. Спочатку будівля пантеону мала сакральне значення, це був храм.

Характерно, що поховання в храмі видатних людей почали робити починаючи з епохи Ренесансу. В середньовіччі існувала традиція окремого поховання різних частин тіла в різних місцях і навіть в різних країнах. Згодом з'явилися так звані кенотафи – символічне поховання, коли створювався надгробок над порожнечою.

В 20 столітті Оскар Німейєр побудував в Бразилії Пантеон, в якому зовсім нема поховань, і це вже споруда – не мавзолей, а символ, символ пам'яті, вдячності та поваги.

Український Пантеон мав би стати багатофункціональним меморіальним, культурно-історичним та ландшафтним комплексом, що віддає шану всім видатним українцям, які відіграли значну роль у процесах українського державотворення та зробили винятковий внесок у здобуття Україною державної незалежності.

УДК 711.4:72.025.3(477.41)

Трошкін Арсеній Андрійович,

доктор філософії PhD,

старший викладач факультету архітектури, будівництва та дизайну,

Державне некомерційне підприємство «Державний університет

«Київський авіаційний інститут»

E-mail arsenii.troshkin@npp.kai.edu.ua, ORCID 0000-0001-7394-0923.

ТЕНДЕНЦІЇ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄКТІВ У МІСТОБУДІВНОМУ КОНТЕКСТІ

У процесі ревіталізації історичних будівель у містах часто відбувається зміна їх функціонального призначення, внаслідок чого відкриті громадські простори перетворюються на закриті приватні об'єкти з обмеженим доступом. Це знижує рівень соціальної взаємодії в місті та нівелює культурну ідентичність місць, які раніше виконували роль урбаністичних акцентів.

Так, в основу дипломного проєкту студентки Чаус Софії Сергіївни (керівник – автор тези) взято Київський річковий вокзал – об'єкт, що розташований на ключовому транспортно-пішохідному вузлі міста. Попри високий потенціал просторової інтеграції в міську тканину, значна частина будівлі на сьогодні виключена з публічного використання через створення в ній приватного університету АУК, що призвело до фактичної ізоляції цього об'єкту від міського середовища. Проєктом передбачено відкритий коворкінгу з громадськими функціями та інтеграцію мистецьких мозаїк

1960-х рр. у сучасний інтер'єр, зберігаючи культурну цінність та відкритість простору. Такий підхід дозволить об'єкту виконувати роль активного соціального магніту.

Отже, ревіталізація має здійснюватися з урахуванням здатності об'єкта обслуговувати значну кількість людей щодня та забезпечувати відкриту взаємодію з міським середовищем. Це відповідає сучасним тенденціям розвитку містобудування і ландшафтної архітектури та сприяє сталому функціонуванню історичних будівель у нових умовах.

УДК 712.253.011

Гордієнко Ольга Олександрівна,

асистент кафедри дизайну,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail hordiienko.oo@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0000-9121-5289

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗІВ СТВОРЮВАНИХ САДОВО-ПАРКОВИХ ЛАНДШАФТІВ

Ландшафтні архітектура та дизайн є дієвими засобами формування й виявлення художніх образів подібно іншим мистецтвам. Художній образ у новостворюваних чи відновлюваних історичних ландшафтах - явище, що передане за допомогою архітектурних форм, утворених ними просторів художніх та композиційних прийомів через призму емоційних переживань автора (ландшафтного архітектора, дизайнера ландшафту чи садівника) та глядача. Ландшафтна архітектура, як інші види зодчества, є явищем соціальним, бо формує містобудівне середовища, впливає на його комфортність і життєдіяльність людини. Засоби, що створюють художні образи ландшафтів, є загально-соціальними й зорієнтовані на розуміння кожного з відвідувачів.

Останніми роками в Україні основним типом ландшафтних об'єктів були типові для міст доби функціоналізму парки культури і відпочинку (ПКіВ), що доповнилися групою розважальних садів та парків, створюваних більшістю на базі об'єктів минулого. Лише останнім часом була розпочата фрагментарна реставрація окремих стародавніх садів і парків, значна

кількість з яких на цей час або претерпіли суттєвих деформацій, або зникли. Їх головним багатством були дивовижні пейзажі, які, нажаль, втрачені у більшості сучасних ПКіВ з їх розважально-атрактивним спрямуванням. Із динамічним розвитком сучасних міст і суто функціональною переорієнтацією в них існуючих та новостворюваних природних ландшафтів, спростилась їх структура, була забута символічна образність, загальна сценарна будова й змістовна розповідальність сюжету.

Останнім часом у теорії і практиці ландшафту склався формальний підхід, побудований на визначенні виключно стильових особливостей ландшафтних об'єктів та фіксації окремих прийомів композиції рослин. До вивчення композиції творів ландшафтного мистецтва це мало що додає і недостатнє для їх сучасного образного розуміння. На сьогоднішня система знаків-символів для передачі ідейного задуму та формування художнього образу в композиції парків-пам'яток повноцінно ще не розглядалась й на практиці не розвивалось. Це призвело до вимивання з існуючих методів проектування урахування образно-символічних властивостей ландшафтів, позбуття ландшафтного мистецтва особливостей художньої діяльності й обумовило важливість відновлення традиційних підходів до методології ландшафтного проектування, здатні наповнити ландшафтні території багатством художньої виразності композицій, театральньо-видовищною сценарністю просторових будов, складною мовою символів і образів за традиціями та сучасною естетикою, протистояти технократичним темпам і ритмам життя. Кодування ландшафтних об'єктів за символіко-знаковою та чуттєво-образною системою вирішення їх композиції, визначення провідної ролі образів утворюваних загальних ландшафтно-просторових та локальних деревно-чагарникових композицій, спроможні поновити їх втрачені з часом властивості та особливості сприйняття для використання в сучасній практиці ландшафтного проектування, заповнити білі плями в теорії та історії ландшафтного мистецтва, вивести на новий, якісний рівень практику проектування.

ВЗАЄМОУЗГОДЖЕННЯ МЕТОДІВ, ПРИНЦИПІВ, МОДЕЛЕЙ ТА ПРИЙОМІВ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Досліджуючи функціонально-планувальну організацію (ФПО) виробничих територій сільських населених пунктів, важливо розуміти взаємну узгодженість, структуру та визначеність методів, принципів, моделей та прийомів. Досліджувані пункти, в залежності від умов та факторів впливу, можуть окремо використовуватися для функціональної та планувальної або спільно для ФПО територій.

Функціональна організація передбачає застосування таких методів, як зонування, структурування та інтегрування функціональних елементів. У її основі лежать принципи економічної активності, екологічної безпеки та технологічної функціональності. Залежно від ступеня відкритості, використовуються моделі відкритої та закритої доступності. До прийомів функціональної організації належать одно- та багатозадачність, а також одно- та багаторівневість функцій.

Планувальна організація ґрунтується на методах кооперування, децентралізування і централізування, які в свою чергу базується на принципах планувальної гнучкості (відповідно до обсягів виробництва), а також враховує однорівневий і багаторівневий характер технологічних процесів. Для них застосовуються моделі універсалізованої, спеціалізованої та комбінованої організації. Серед прийомів планувальної організації виокремлюють просторове, площинне, лінійне та точкове групування.

Дана структура допомагає розуміти ієрархію між методами, принципами, моделями та прийомами організації території. Таке взаємоузгодження в свою чергу вимагає налагодженої структури між кожним параметром. Відповідно, наведена взаємоузгодженість може розкриватися в додаткових дослідженнях кожного окремого параметру.

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПРОЄКТ ВІДБУДОВИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

У березні 2025 року ректор КНУБА Олексій Дніпров підписав меморандум про співпрацю зі студією «balbek bureau» для дослідження та відбудови українських поселень. Кафедра містобудування також залучена до проєкту. В межах дисципліни «архітектурне проєктування» на другому курсі групою 21-Б розробляються архітектурно-планувальні рішення котеджів для сіл Донецької області: Малоянисоль, Стара Миколаївка та Маяки. Кожен викладач Іносова Т.Ю., Желтовський В.В., та Михіденко М.О. керує своєю підгрупою. Поставлена перед студентами задача, має безліч перешкод. Виявлено, що на початку процесу студентам другого курсу було важко з ряду причин, а саме – не можливість зробити натурне обстеження ділянок, відсутність впевненості у користуванні програмним забезпеченням з 3D-моделювання, складність з пошуком інформації, аналогів та ін. Для допомоги студентам у розумінні суті сільських територій, сільського населеного пункту і загалом значення «сільського» в архітектурі і містобудуванні, було прийнято рішення скористатись порадами здобувача ступеню доктора філософії на кафедрі містобудування Михіденко М.О.

Застосовуючи метод історичного аналізу, звернулись до проєктів сільського будівництва Дяченко Д.М., орнаментних композицій Кричевського В.Г. та праць Сластіона О.П. Скористались принципами оптимального формування житлового простору на сільських територіях: гармонія – екологія – функціоналітет.

КОМПЛЕКСНИЙ ПЛАН ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ ТА СХЕМА ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ: ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ

Ефективне просторове планування відіграє ключову роль у розвитку громад, раціональному використанні земельних ресурсів та створенні комфортного середовища нашої держави. В Україні у 2020 році введено Комплексний план просторового розвитку громади (КППРГ), який замінив Схему планування території громади (СПТР). Комплексний план просторового розвитку територіальної громади та Схема планування території громади – це два інструменти містобудівного планування, що схожі візуально, але відрізняються за змістом, підходами та юридичним статусом. Розглянемо їх основні відмінності.

КППРГ, Впроваджено Законом України № 711-IX від 17.06.2020 року, який охоплює просторове, економічне, екологічне та соціальне планування. Виконується у цифровому форматі (ГІС), що дозволяє інтеграцію із земельним кадастром. Визначає забудову, інфраструктурні об'єкти та природоохоронні заходи. Розробляється на 20-30 років і є юридично обов'язковим.

СПТР, раніше використовувалася як рекомендаційний документ, щодо визначення в основному функціонального зонування територій. Не мала юридичної сили та довгострокової стратегії. Не інтегрувалася із земельним кадастром. З 2021 року замінена на КППРГ.

Висновок

Перехід від Схеми планування до КППРГ забезпечує сучасний підхід до розвитку громад. Цифровізація та інтеграція з кадастром роблять цей документ ефективним інструментом сталого розвитку територій. Обов'язковий екологічний моніторинг. Залучення інвесторів - чітке планування підвищує привабливість території для бізнесу. Комплексний підхід – враховує всі сфери розвитку громади (економіку, екологію, інфраструктуру).

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАБЕРЕЖНИХ МАЛИХ РІЧОК У МІСЬКІЙ СТРУКТУРІ

Постановка проблеми. Малі річки України протягом розвитку міст залишались поза увагою місцевої влади, що підтверджується відсутністю організації набережних. Можна спостерігати як території навколо малих річок занедбані та відрізані від міської структури. Відсутність робіт по відновленню і охороні набережних призводить до низки інших проблем.

Аналіз досліджень попередників. Проведений аналіз робіт Олійник О.П., Дьоміна М.М. із дослідження мережі громадських просторів, також роботи Рубан Л.І., Вадимова В.М., Боборикіна О.С., В'язовської А.В., з просторового планування навколо річок, а також роботи М.І. Ігошина з відновлення екології малих річок.

Виклад основного матеріалу.

Створення доступних пішохідних просторів вздовж річки, пов'язаних з містом. Набережні є унікальним природним елементом, тому важливо реалізовувати їх потенціал, створювати привабливі і доступні громадські простори, прокладати пішохідні і велосипедні шляхи.

Створення умов для запобігання повеням. Існують традиційні методи утримання води: греблі, високі стіни і колектори. Але причина повеней у замощенні твердими матеріалами. Тому є доцільним збільшити відсоток ділянок відкритого ґрунту.

Відновлення екології. Русло і заплави річок замощені, випрямлені, знаходяться у бетонному колекторі, на шляху течії збудовані греблі і шлюзи. Такі штучні умови руйнують екосистему річки.

Висновки. Враховуючи ці особливості організації можна відновити безпечний, доступний і привабливий міський простір, який відповідає принципам сталого розвитку. Ці позитивні зміни є актуальними як для міст України, так і для більшості інших міст.

ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДЗЕМНОГО ПРОСТОРУ В МІСЬКИЙ ЛАНДШАФТ

Проблема. Сьогодні постає питання ефективного використання території центру міст, зокрема шляхом залучення підземного простору.

Аналіз останніх досліджень. Організація міського простору із залученням об'єктів нижче рівня землі розглядається в працях Жидкової Т.В., Антоненка І.В., Тригуба Р.М.; просторовий аналіз – у Олійник О.П.

Актуальність. У контексті дефіциту території центральних районів та збереження історичної архітектурної тканини важливим є використання потенціалу підземного простору центральних районів і влаштування органічного зв'язку між наземними та підземними рівнями міста.

Основна частина. Об'єднання наземних і підземних просторів може здійснюватися на основі таких принципів:

Закритий принцип передбачає влаштування підземного об'єкта з вхідною групою на поверхні чи у прилеглій будівлі та поєднання їх через наскрізні світлові ліхтарі для забезпечення візуального зв'язку і можливістю організації пішохідних площ (музей Atox Rex, Гельсінкі, Фінлядія).

Відкритий принцип забезпечується організацією широких пішохідних шляхів з перспективними видами, що збільшує площу пішохідних зон в історичному щільно забудованому центрі (Apple Piazza Liberty, Мілан, Італія).

Принцип безперервності руху: підземні простори – невід'ємна складова містобудівної тканини. Підземні і наземні об'єкти з'єднані наскрізними шляхами, що створює суцільний функціональний громадський простір із можливим залученням транспортних вузлів (підземне місто RESO, Монреаль).

Висновки. Наведені приклади архітектурних рішень демонструють ефективні принципи інтеграції підземного простору в загальноміську архітектурно-ландшафтну тканину.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПАНЕЛЬНОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ ПОСТ-РАДЯНСЬКИХ КРАЇН

Постановка проблеми. Модернізація житлового фонду спадщини часів Радянського Союзу є актуальною не лише в Україні, а й в усіх Пост-Радянських країнах.

Аналіз досліджень попередників. Багатьма науковими дослідниками розглядаються питання відновлення масової панельної житлової забудови. Ця тема актуальна для всіх країн пост-радянського простору.

Виклад основного матеріалу. Багатоповерхова панельна забудова складає значну частину житлового фонду України і інших країн, що входили в склад Радянського Союзу. Більша частина таких будинків і прибудинкової території має закінчений строк експлуатації, і тому потребує не лише модернізації з точки зору архітектурно-планувального рішення, що відповідає сучасним вимогам і потребам, а й модернізації на інженерному рівні. Проекти модернізації мають відповідати інклюзивному, доступному і зеленому будівництву. Увага має бути приділена не лише самому будинку, а й прибудинковій території, яка є невід'ємною частиною житлової забудови і міста вцілому.

Висновки. Модернізація панельного житлового фонду, що має характеристики масового житлового будівництва, потребує комплексного, сталого підходу до модернізації, що має враховувати всі аспекти інженерного і архітектурно-планувального рішень, які мають базуватися на принципах сталого міського розвитку, що враховує сьогоденні потреби та орієнтується на потреби майбутніх поколінь. Комплексний підхід до модернізації житлових будинків: відновлення, перепланування і вдосконалення, допоможе вирішити завдання Сталого міського розвитку і поліпшити економічну і соціальну якість міст.

ПРОБЛЕМИ ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ УКРИТТІВ НА ТЕРИТОРІЯХ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

В умовах війни та зростання ризиків техногенного характеру, питання організації укриттів у закладах дошкільної освіти (ЗДО) набуло особливої актуальності. Безпека дітей, як найуразливішої категорії населення, вимагає комплексного підходу до проектування безпечного середовища.

Однією з основних проблем є невідповідність існуючих приміщень вимогам державних будівельних норм (ДБН) щодо створення повноцінних захисних споруд. Більшість будівель побудовані до впровадження діючих ДБН, що унеможливорює адаптацію підвальних або напівпідвальних приміщень без суттєвих конструктивних змін. У новому будівництві часто відсутні типові рішення інтеграції укриттів у структуру дошкільного закладу, що створює потребу в індивідуальному проектуванні, яке не завжди є економічно доцільним.

Проблематичним є також питання функціонального зонування укриттів. Для перебування дітей упродовж певного часу (не менше 48 год.), необхідно забезпечити наявність таких приміщень: основного для укриття, медичного пункту, санітарно-гігієнічних, для підігріву та приймання їжі, для аварійних джерел живлення, організації евакуаційних виходів, тамбур-шлюзу, доступу дітей з особливими освітніми потребами та ін. згідно ДБН.

У цілому, подолання проблем об'ємно-планувальних рішень укриттів на території ЗДО потребує розробки типології адаптивних рішень, оновлення нормативної бази з урахуванням специфіки цих закладів. Найбільш раціонально доцільними для будівництва є – окремо розташовані протирадіаційні укриття (ПРУ) та споруди подвійного призначення з захисними властивостями ПРУ із можливістю використання у мирний час для забезпечення потреб закладу освіти, непов'язаного із укриттям. Це дозволяє використовувати проєкт, як типовий та робить укриття непомітним на території ЗДО і є більш безпечним освітнім середовищем.

ЗАСАДИ ПРОЕКТУВАННЯ ЦЕНТРІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми: центри науково-технічної творчості відіграють ключову роль у формуванні майбутніх поколінь інженерів, винахідників і митців. Невиважене проектування таких центрів може призвести до втрати історичної ідентичності місцевості або навіть руйнування унікальних пам'яток.

Аналіз досліджень попередників: дослідники, які зробили вагомий внесок у цій області: Рональд М., А. Гантер Д., Томас Д., Пітер Г., Рем К.

Виклад основного матеріалу: одним із вдалих прикладів інтеграції центру науково-технічної творчості в історичне середовище є Музей науки в Лондоні. У музеї функціонують наукові лабораторії, експериментальні майданчики та освітні простори, які органічно вписані в архітектуру XIX століття.

Ще одним прикладом вдалої інтеграції є Імперський військовий музей у Лондоні, бюро Foster + Partners. В проєкті вдало інтегрували сучасні простори, не руйнуючи історичну цінність будівлі та забезпечили важливий елемент – відкритий зв'язок між будівлею музею та навколишнім парком Geraldine Mary Harmsworth Park.

Музей науки та техніки в Манчестері - приклад наукового центру в історичному середовищі, який має розгалужену мережу громадських просторів. Внутрішні виставкові зони музею поєднуються з відкритими майданчиками та пішохідними маршрутами.

Висновки: отже, основними засадами проектування центрів науково-технічної творчості в історичному середовищі є:

- 1) збереження історичної автентичності;
- 2) зв'язок із навколишнім середовищем;
- 3) створення мережі розгалужених громадських просторів.

ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ, РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Постановка проблеми. Збереження архітектурної спадщини в умовах сучасних загроз, зокрема бойових дій, вимагає застосування ефективних цифрових технологій. Важливим стає створення точних цифрових копій об'єктів культурної цінності, доступ до яких може бути ускладненим.

Аналіз досліджень попередників. Серед основних цифрових методів, розглянутих у працях D. Brown та M. Carter [1], фотограмметрія визнана популярною, але через складність процесу обмежено застосовується в екстремальних умовах. Дослідження Markus та Smith [2] демонструють переваги Gaussian Splatting, який створює якісні 3D-моделі без дорогого обладнання та є менш вимогливим до вихідних даних.

Виклад основного матеріалу. Технологія Gaussian Splatting дозволяє будувати цифрові моделі архітектурних пам'яток навіть за умов обмеженого доступу, використовуючи лише відеозапис. Вона забезпечує високу точність відтворення геометрії, текстур і фізичних властивостей матеріалів. Це відкриває нові можливості для реставраційних проєктів, а також інтеграції об'єктів у середовища віртуальної та доповненої реальності, що сприяє популяризації культурних пам'яток серед широкої аудиторії.

Висновки. Gaussian Splatting є перспективним інструментом для збереження, реконструкції та популяризації архітектурної спадщини, особливо в умовах сучасних криз.

Список використаних джерел

1. Brown, D., & Carter, M. (2021). Heritage at Risk: Emerging Technologies for Artifact Rescue. *International Review of Digital Humanities*, 14(3), 67–89.
2. Markus, G., & Smith, B. (2022). Gaussian Splatting for Enhanced 3D Reconstruction. *International Journal of Computer Vision*, 129(3), 1178–1192.

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В МІСТОБУДУВАННІ

При дослідженні методів інтеграції цифрових моделей в планування і забудову малих міст неодмінно треба розглянути програмне забезпечення в містобудуванні. В сучасній проектній практиці можна знайти застосування як універсального (що застосовується і в інших галузях), так і спеціалізованого програмного забезпечення (ПЗ).

Серед авторів таких інформаційних технологій та ПЗ — комерційні студії-розробники, незалежні програмісти (або їх колективи), науково-технічні центри та практикуючі проектанти.

В науковій літературі існують спроби огляду та класифікації некомерційного програмного забезпечення; існуюче ж ПЗ комерційного походження ще належить розглянути, зокрема в контексті можливостей його застосування на різних етапах містобудівного проектування.

Загалом можна виділити наступні задачі, зазвичай вирішувані спеціалізованим ПЗ: (1) збір необхідних топографічних та статистичних даних; (2) їх аналіз (зокрема комплексна оцінка території та прогнозне моделювання процесів в просторі-часі (економічних, транспортних та ін.)); (3) власне проектування (включно з забезпеченням взаємодії всіх учасників). Необхідно також згадати застосування інформаційних технологій для опосередковано пов'язаних з містобудуванням задач: управлінні інфраструктурою, інформуванні громадськості про плановані заходи, участю містян в проектуванні та ін.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗТАШУВАННЯ ТА ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВУ ОРГАНІЗАЦІЮ ШКІЛЬНИХ ПАНСІОНІВ

Постановка проблеми: Сучасні умови потребують вдосконалення проектування шкільних пансіонів із урахуванням містобудівних, кліматичних та соціальних факторів для комфортної інтеграції житла в освітнє середовище.

Аналіз досліджень попередників: В Україні дослідження пансіонів є фрагментарними й переважно оминають питання інтеграції в міське середовище, адаптивності та соціального комфорту проживання.

Виклад основного матеріалу: Аналізуючи чинники, що визначають архітектурно-планувальну організацію шкільних пансіонів, можна виділити шість основних груп факторів: фактор містобудування, що визначає розташування пансіону у структурі населеного пункту та структурі навчального комплексу, із врахуванням щільності навколишньої забудови, рельєфу ділянки; фактор клімату, що впливає на конструктивні рішення та використання матеріалів з урахуванням кліматичних зон, рівня сейсмічності, сонячні, вітрові навантаження тощо. Фактор інтеграції визначає рівень взаємозв'язку пансіону з іншими спорудами освітнього комплексу, наявність додаткової інфраструктури та доступність міських сервісів. Функціонально-планувальний фактор регулює зонування будівлі та ділянки, на якій розташовано пансіон. Фактор навчального середовища відображає специфіку навчального закладу, при якому функціонує пансіон (загальноосвітня, спеціалізована, міжнародна школа) та необхідність інтеграції спеціальних приміщень для навчання. Соціально-психологічний фактор включає аспекти безпеки, комфортності середовища, інклюзивності та врахування вікових особливостей учнів. Взаємодія цих факторів є основою для формування засад та типології шкільних пансіонів та розробки містобудівних і архітектурно-планувальних засад їхнього проектування.

МІСТОБУДІВНА ДОЦІЛЬНІСТЬ РОЗМІЩЕННЯ СЛУЖБ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ У СИСТЕМІ МІСТА

Міста потребують комплексного апарату з виявлення, запобігання та усунення наслідків надзвичайних ситуацій, а служби швидкого реагування відіграють ключову роль у забезпеченні їх безпеки. Активне використання сучасних типологічних схем безпекових служб дає можливість по-новому зорієнтувати та розпланувати міське середовище, що ґрунтується на принципах сталості. Станції швидкого реагування є невід'ємною частиною міської інфраструктури і впливають на соціально-економічний розвиток міста та збереження навколишнього середовища.

Для визначення оптимального місця розташування служб швидкого реагування в міській інфраструктурі доцільно використовувати ГІС-технології, що дозволить оцінити транспортну доступність та оптимальний час реагування для комплексу взаємопов'язаних елементів служб, враховуючи щільність забудови та розташування критичної інфраструктури.

В умовах збройної агресії РФ, станцій швидкого реагування є оптимальною типологічною одиницею при забудові прифронтових міст через фактор рухомості лінії фронту – першочергово виникає потреба у відбудові в звільнених містах безпекової інфраструктури. Станції швидкого реагування забезпечують компактне та функціонально різноманітне розміщення елементів безпекової інфраструктури та допомагають у координації робіт з відбудови; сприяють створенню відчуття безпеки серед мешканців, що веде до збільшення привабливості міста для життя та роботи.

ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ КИЇВЩИНИ, ЯК ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО РЕГІОНУ

Питання визначення меж історико-культурних регіонів є актуальним на сьогоднішній день як в теоретичній (науковій) площині, так і в практичній - як підґрунтя для розробки ефективних програм сталого розвитку для місцевих об'єднаних територіальних громад.

Дослідники, які апелюють у своїх працях до поняття *Київщина*, як історичного етнокультурного регіону, мають на увазі терени, окреслені згідно чинного адміністративно-територіального поділу, в чому припускаються значної помилки. Відтак, Самойловича В. вважав, що народна архітектура Київської області відрізняється від найближчих сусідніх областей, хоча наголошував на взаємозв'язку між зодчими традиціями та кліматом. Івашко Ю. визначає історичну Київщину в межах Київського намісництва часів російської імперії, хоча аналіз мапи діалектів XIX ст. демонструє, що тогочасний територіальний поділ був такий, що люди з цих теренів могли навіть не порозумітися одне з одним!

Отже, аналізуючи вади локалізації Київщини, фахівці заангажовані виключно власним фахом та не враховують визначні фактори з інших галузей знань. Графічно визначити межі можна шляхом накладання мап поширення матеріальної культурної спадщини, яка має «поясний» характер поширення, позаяк залежить від клімату та нематеріальної спадщини - ремесел, фольклору тощо, які визначають західні та східні межі, бо мають більш локалізований характер. Результат слід уточнити згідно меж ОТГ.

СУЧАСНИЙ СТАН ГРОМАДСЬКИХ ЦЕНТРІВ ЖИТЛОВИХ РАЙОНІВ М.КИЇВ

Громадський центр житлового району є однією з ключових складовою міста, що формує його «скелет» та системно забезпечує зручний доступ до послуг та простору для соціальної взаємодії громаді житлового району та міста. В умовах хаотичної урбанізації Києва та динамічній зміні потреб населення, постає проблема у відсутності цілісної системи громадських центрів, у надмірній розділеності та функціональному дисбалансі, що призводить до втрати комфортності середовища громадських центрів житлових районів.

У науковій літературі питання розвитку громадських центрів житлових районів м. Київ висвітлювалося в роботах дослідників, зокрема О.Олійник, М.Дьомін, В.Приймак, однак потребує оновленого дослідження.

Проведений аналіз планувальних житлових районів Києва свідчить про значну нерівномірність розвитку громадських центрів. У більшості випадків громадські центри мають розділений характер, а середовище такого центру є некомфортним для відвідування та перебування. Часто спостерігається домінування комерційної функції, тоді як культурна, соціальна та адміністративна функції залишаються або віддаленими, або не представлені. Центри нерідко не відповідають принципам інклюзивності, відкритості, гнучкості та безпеки.

Таким чином, сучасний стан громадських центрів житлових районів м. Київ потребує комплексного реформування з позицій багатофункціональності, інклюзивності, балансу та безпеки.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИДУНАЙСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ РАЙОНІВ: ВІД ЗАНЕДБАНИХ ТЕРИТОРІЙ ДО СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОСТОРІВ

Після зупинки або закриття підприємств промислові райони втрачають своє функціональне значення, але продовжують займати великі площі на узбережжі Дунаю. Ці ділянки мають значний просторовий та інфраструктурний потенціал, вони розташовані поблизу логістичних вузлів, річкового транспорту, часто мають залізничне та зручне автомобільне сполучення, а також до них уже підходять лінії енергозабезпечення високої потужності. Разом з тим, більшість цих територій характеризується незадовільним технічним та моральним станом, екологічними проблемами та відсутністю чіткої стратегії розвитку регіону, який включав би переосмислення таких місць. Водночас приклади успішної ревіталізації постпромислових зон в європейських містах підтверджують ефективність інтегрованого підходу, заснованого на збереженні індустріальної спадщини, розвитку нових індустрій, залученні громади та інвесторів.

Необхідно змінити сприйняття занедбаних індустріальних територій, адже це не проблема регіону, а можливість для його розвитку. Сучасна урбаністика пропонує значну кількість успішних способів інтеграції таких зон у міське середовище шляхом їх ревіталізації, збереження індустріальної спадщини та її адаптації до нових функцій, таких як новітні індустрії, освіта, комерція тощо. Трансформація придунайських промислових районів є стратегічною можливістю для економічного, соціального та культурного розвитку. Для успішної реалізації таких перетворень потрібна комплексна стратегія, співпраця різнопрофільних фахівців, активна участь громади, підтримка місцевої та центральної влади, а також міжнародних партнерів. Потенціал цих територій полягає не лише в їх розмірах або розташуванні, а й у здатності стати «якорем» для нової ідентичності регіону, що поєднує історичне минуле з інноваційним майбутнім.

КОМФОРТНИЙ ПРОСТІР ДЛЯ КРЕАТИВНОГО КЛАСУ: МІЖ УРБАНІСТИЧНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ТА СОЦІАЛЬНОЮ РІВНОВАГОЮ

У контексті глобальної трансформації урбаністичного середовища особливої актуальності набуває дослідження потреб так званого креативного класу – соціальної групи, окресленої Річардом Флоридою як рушійна сила економічного зростання постіндустріальних міст. За визначенням американського соціолога, до складу цього класу входять професіонали творчих індустрій, інженери, науковці, митці, айті-фахівці, які обирають місце проживання не лише за рівнем зарплати, а насамперед за якістю міського середовища.

Ключовими параметрами комфортного життєвого простору для цієї групи є урбаністична різноманітність, відкритість до різних стилів життя, розвинена культурна інфраструктура, простори для неформальної комунікації, доступність освіти та транспорту, а також естетична привабливість середовища. Дослідження показують, що саме ці характеристики формують так званий "трикутник Флориди": толерантність, технології та таланти.

Разом з тим, надмірна орієнтація на потреби виключно креативного класу у формуванні міського простору несе ризики соціальної поляризації. Якщо місто розвивається винятково як «інкубатор» для інноваційних професій, це може призвести до знецінення потреб інших соціальних груп, витіснення менш забезпечених верств населення та усталення просторової й економічної сегрегації. Як наслідок – послаблення згуртованості суспільства, конфлікти інтересів та поступова деградація міського середовища. Отже, стратегія формування комфортного простору має бути комплексною та інклюзивною, з урахуванням багатоманітності потреб усіх мешканців міста. Такий підхід сприятиме не лише залученню талантів, а й стійкому, збалансованому розвитку міських територій.

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА КОРСУНЬ- ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ

Центральна частина м. Корсунь-Шевченківський, як носій історико-культурної спадщини, перебуває у стані функціональної та фізичної деградації через застарілу інфраструктуру, недостатню туристичну привабливість та відсутність комплексного підходу до реновації.

Під час аналізу сучасного стану середмістя виявлено низку проблем: занепад історичних будівель, нераціональне використання території, слабка інтеграція озеленення, транспортні та екологічні негаразди.

Проектними пропозиціями передбачено створення моделі просторового розвитку центру з урахуванням принципів сталого розвитку, збереження історико-архітектурної спадщини та потреб громади. Серед рішень: зонування території, реставрація ключових архітектурно-містобудівних об'єктів, розвиток публічних просторів, озеленення, оновлення інфраструктури та створення туристичних маршрутів. Пропонується впровадження енергоефективних технологій, «розумної» мобільності та залучення цифрових інструментів для управління містом.

Очікуваний соціально-економічний ефект включає активізацію малого бізнесу, зростання туристичної привабливості, покращення якості життя мешканців, посилення місцевої ідентичності та формування сучасного образу міста з унікальним історичним обличчям.

РЕНОВАЦІЯ ПРОМИСЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ЗОН ЯК ЗАСІБ РЕГЕНЕРАЦІЇ ТЕХНОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ

Промислові території є важливими компонентами функціональних зон міст та урбанізованих регіонів. Однак із плином часу багато цих зон застарівають і стають непридатними для їх подальшого використання. Вони набувають ознак Brownfield – покинутих постіндустріальних територій, повторне використання яких потребує їх регенерації, реновації та адаптації до сучасних потреб та вимог міського середовища. Ці території мають високий потенціал для їх перетворення, у тому числі й на відкриті громадські простори. У світовій практиці питання реновації промислових зон активно досліджується з кінця XX століття. Роботи Кевіна Лінча, Яна Гейла, Пітера Латца та інших визначають логіку адаптивного повторного використання техногенних ландшафтів. У Європі знаковими прикладами цього є Landschaftspark & Emscher Park (Німеччина), High Line (США). В Україні цю проблему досліджували Юрій Гайко, Дарина Гулей, Олександр Завальний, Богдан Іваненко та інші. На теренах Києва здійснено реновацію мотоциклетного заводу, ревіталізацію території на Рибальському півострові та інші. Спільними ознаками українських і закордонних прикладів реновації є збереження ідентичності місця, екологічна адаптація та інклюзивний підхід до регенерації ландшафтів промислово-комунальних зон. Принципи та методи їх ландшафтно-планувальної організації спрямовані на створення громадських просторів, водно-зелених мереж, багаторівневе функціональне зонування простору. В такий спосіб колишні промислово-комунальні зони стають ресурсом розвитку сучасних міст. Їх трансформація у відкриті, озеленені громадські простори сприятиме соціальному включенню мешканців, формуванню нової міської ідентичності, підвищенню якості життя. Особливого значення досвід регенерації Brownfield набуватиме в повоєнній Україні при відновленні міст, поневічених російською війною.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЧЕРВОНЕНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Червоненська селищна територіальна громада має значний потенціал для розвитку туризму та місцевого бізнесу. Разом з тим, громада стикається з проблемами занедбаних територій та об'єктів культурної спадщини, забруднення водойм, відсутністю просторового планування і належної екологічної політики. Адміністративний центр громади – селище Червоне має вигідне географічне розташування та значний історико-культурний потенціал, однак його інфраструктура перебуває у незадовільному стані. Селище поділено технічними озерами та р. Пустоха на дві окремі частини – центр селища та цукровий завод, оточені садибною житловою забудовою. Містоутворююче підприємство ВАТ "Цукровик" функціонує частково та на межі банкрутства. Палац Грохольських-Терещенків потребує реконструкції, а транспортна й екологічна ситуація вимагають реорганізації.

Пропозиції з реорганізації досліджуваної території полягають у відновленні екосистеми водойм та ревіталізації об'єктів історико-культурної спадщини. Реконструкція центральної частини селища з облаштуванням громадських просторів дозволить розподілити потоки мешканців і туристів, покращити транспортну доступність та сприяти розвитку місцевого бізнесу. Очищення р. Пустоха та неексплуатованих технічних водойм із залученням новітніх зелених технологій забезпечить відновлення їх екосистем. Розробка туристичного маршруту та відповідної інфраструктури дозволить залучити туристів та інвесторів, що стане поштовхом для економічного росту громади. Розміщення інформаційних стендів, системи навігації та інтерактивних елементів покращить доступність історичних та природних об'єктів. Крім того, розвиток агротуризму, екскурсій та фестивалів допоможе популяризувати громаду як культурно-туристичний центр регіону.

ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ПРИКЛАД БИШІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Бишівська сільська територіальна громада Київської області, частина якої зазнала руйнувань унаслідок бойових дій, розташована в межах транспортних коридорів державного та міжнародного значення, що визначає стратегічний вектор її розвитку та потребу у зваженому просторовому плануванні. Триваючий воєнний стан в Україні висвітлив необхідність переосмислення підходів до розвитку сільських територій у напрямку підвищення їх стійкості до зовнішніх загроз.

Проаналізовано сучасні наукові дослідження щодо принципів стійкості та інтеграції просторових рішень у планування сільських територій. У роботі використано методику комплексного аналізу просторової структури території громади, що дозволило виявити ключові напрями її розвитку та формування стійкості.

Проектні рішення орієнтовані на відновлення цілісності території громади через створення збалансованої просторової структури, розвиток системи громадських просторів, підвищення автономності енергетичних і продовольчих ресурсів, а також інтеграцію природного середовища та культурної спадщини в систему просторової організації. Враховано потенціал транспортних коридорів як чинника підвищення мобільності та стимулу для зростання чисельності населення, що вимагає відповідної якості планувальних рішень.

Запропонований підхід демонструє можливості забезпечення стійкості сільської громади за рахунок інтегрованих просторових рішень, що формують основу для довгострокового сталого розвитку території.

ПРОПОЗИЦІЇ З РЕОРГАНІЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА БОРИСПІЛЬ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Центральна частина міста Бориспіль стикається з проблемами просторової дезінтеграції, зношеної інфраструктури, нестачею якісних громадських просторів, дисбалансом між житловою, комерційною та рекреаційною забудовою. Існуючий генеральний план Борисполя не враховує повною мірою потреби мешканців у комфортному, екологічному та доступному міському середовищі. Територія недостатньо озеленена, інфраструктура для пішоходів та велосипедистів є фрагментарною, а громадські простори потребують оновлення та переформатування.

Пропозиції з реорганізації досліджуваної території передбачають: створення єдиного пішохідно-рекреаційного осередку, що об'єднає парк, стадіон та прилеглі площі у громадський простір із зоною активного і пасивного відпочинку та зеленою інфраструктурою; впровадження «зеленої осі» міста – мережі вело- та пішохідних маршрутів, які зв'язують рекреаційні зони з житловими і діловими кварталами; переформатування транспортної структури з пріоритетом для екологічного громадського транспорту; розміщення місцевих бізнес-центрів, коворкінгів, інноваційних хабів для підтримки підприємництва; модернізація міського парку та стадіону «Колос» за принципами екодизайну.

Реалізація запропонованих просторових рішень забезпечить зростання якості життя мешканців, покращить мікроклімат, підвищить інвестиційну привабливість території, активізує місцеву економіку через створення нових робочих місць у сфері послуг та туризму. Формування інтегрованого громадського простору сприятиме соціальній єдності, розвитку культури та спорту. У підсумку, територія центральної частини Борисполя може перетворитися на інноваційний, екологічний та комфортний міський осередок сталого розвитку.

ЕКО-РЕКРЕАЦІЙНІ ПРОСТОРИ ТА ТЕРАПЕВТИЧНІ ЛАНДШАФТИ У МІСТАХ – ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ В УРБАНІЗОВАНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Стрімка урбанізація та щільна забудова українських міст актуалізують потребу у створенні якісних еко-рекреаційних просторів. Зелені зони стають не лише естетичним елементом, а й важливим ресурсом для оздоровлення, відпочинку та соціальної взаємодії мешканців.

Особливої уваги потребують терапевтичні ландшафти — компактні, доступні зелені простори у міському середовищі, що позитивно впливають на психоемоційний стан людей. Однак їх впровадження ускладнюють нестача вільних територій, хаотична забудова, відсутність мережі зелених зон, слабка адаптація парків до потреб різних груп населення та недооцінений потенціал промислових і транспортних територій для рекреації. Крім того, чинне законодавство практично не враховує оздоровчу функцію ландшафтів, що гальмує розвиток терапевтичних просторів.

Світова практика пропонує ефективні рішення: мікропарки, кишенькові сквери, сенсорні сади, зелені дахи, водні елементи, зелені коридори, екостежки. Приклади Мілану, Копенгагену, Нью-Йорка чи Токіо доводять, що навіть невеликі зелені зони можуть мати значний терапевтичний ефект.

Для України перспективним є стратегічне планування зеленого каркасу міст, модернізація існуючих парків, залучення громади до озеленення та творче використання природних елементів ландшафту. Важливо формувати нове розуміння терапевтичних ландшафтів як частини сталого розвитку міста та турботи про ментальне здоров'я населення.

УДК 725.54

Зарицька Анастасія Андріївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища,

E-mail zarytska_aa@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0004-0062-6289

наук. керівник: доцент кафедри дизайну архітектурного середовища

Житкова Наталія Юріївна

E-mail zhytkova.niu@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0003-3494-0175

Київський національний університет будівництва і архітектури

ПРИЙОМИ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВИХ РІШЕНЬ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

У воєнний період актуальним є створення медичних комплексів, здатних адаптуватися до потреб як військового, так і мирного часу. Наприклад, Центральний військовий шпиталь у Києві, створений ще у XIX столітті, має виразну внутрішню структуру із зеленою зоною, інтегрованою у міське середовище, що є простором для відновлення та прогулянок у мирний час. А також, британський госпіталь у Роухемптоні, заснований під час Першої світової війни для лікування поранених із ампутаціями, згодом трансформувався в реабілітаційний центр із тісною інтеграцією природного оточення.

Одним із основних завдань є створення середовища, що позитивно впливає на психоемоційний стан відвідувачів. Дієвим прийомом є перетікання ландшафту у внутрішній простір через застосування панорамного скління, розміщення внутрішніх двориків, озеленених атриумів тощо. Такий підхід дозволяє розмити межі між «зовні» та «всередині», що позитивно впливає на психоемоційний стан відвідувачів. Важливим також є питання забезпечення проживання для певних груп людей на території центру. Добова позмінна робота медичного персоналу, вимагає надання тимчасового житла працівникам поряд з центром. Також необхідно передбачити умови для родичів, які відвідують пацієнтів і потребують місця для тимчасового проживання. Ефективність цих факторів важливо враховувати під час проектування центрів соціальної реабілітації.

Отже, проведення дослідження і розробка архітектурних пропозицій, заснованих на середовищному підході до проектування, дозволяє створити простір, який не лише виконує функціональні завдання, а й формує емоційно сприятливе середовище для реабілітації та відновлення.

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ПОСТПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ М. ВАСИЛЬКОВА ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Проблема ревіталізації постпромислових територій є актуальним завданням для українських міст. Особливо це стосується малих міст у приміській зоні Києва, де спостерігається зростаючий попит на доступне житло серед молодих сімей і не вистачає робочих місць, що знижує інвестиційну привабливість населених пунктів.

У центрі м. Василькова Київської області є велика занедбана ділянка колишньої промислової зони не інтегрована в міське середовище. Водночас її локація має високий потенціал для формування повноцінного житлового мікрорайону з мультифункціональною структурою. Сучасний стан території характеризується наявністю деградованого ландшафту, фрагментованих виробничих об'єктів, відсутністю громадських просторів і незадовільним екологічним станом – забрудненням ґрунтів, дефіцитом зелених насаджень і проблемами водовідведення.

У відповідь на ці виклики, просторову стратегію розвитку досліджуваної території побудовано на засадах її комплексної ревіталізації, що включає: рекультивацію ґрунтів та створення буферних зелених зон; впровадження принципів змішаного використання території (житло, громадські послуги, малі підприємства); організацію інклюзивних громадських просторів з урахуванням культурних потреб населення. Пропонується впорядкувати схему мобільності мікрорайону з орієнтацією на пішоходів і велосипедистів, з інтеграцією у міську мережу громадського транспорту.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме сталому розвитку м. Василькова завдяки підвищенню якості життєвого середовища, покращенню екологічної ситуації, залученню інвестицій у сферу житлового будівництва та створення умов для розвитку малого бізнесу.

УДК 712+502.3

Калашнікова Владлена Кирилівна,

магістрант кафедри містобудування,

E-mail kalashnikova_vk@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0009-6228-8138

наук. керівник: док. арх., проф. Устінова І.І.,

E-mail ustinova.ii@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1728-0200

Київський національний університет будівництва і архітектури

ПРОБЛЕМИ ТА ПРОГРАМИ РЕГЕНЕРАЦІЇ ЛАНДШАФТІВ ПОРУШЕНИХ ВНАСЛІДОК ОПУСТЕЛЮВАННЯ

Опустелювання – процес деградації земель, який полягає у виснаженні екосистеми та перетворенні родючих земель на напівпустелі та пустелі. Причинами цього є як природні (глобальні зміни клімату, дефіцит водних ресурсів, ерозія ґрунтів), так і антропогенні фактори (вирубка лісів, нераціональне землеробство, надмірний випас худоби, степові пожежі та військові дії). Наслідки опустелювання можуть стати катастрофічними, якщо не вжити заходів для запобігання деградації земель, оскільки цей процес породжує каскадні кризи в екологічній та соціально-економічній системах (втрату біорізноманіття, зниження врожайності, дефіцит питної води). За даними ООН, 25% суші вже втрачені для сільськогосподарського використання й до 2045 року опустелювання може спричинити близько 135 мільйонів кліматичних біженців. В Україні деградації зазнають близько 6,5–10 мільйонів гектарів земель. Проблема особливо загострюється в південних областях країни, де посилюються пилові бурі та спостерігаються зміни у складі рослинності. До чинників, що прискорюють цей процес в Україні (значна розораність земель, вітрова та водна ерозії), додалися й белігеративні ландшафти – наслідки російського екоциду, які докорінно змінюють та руйнують ґрунти; забруднюють, підземні води та водойми; знищують рослинність та тваринний світ. Заради регенерації ландшафтів, порушених опустелюванням, UNCCD реалізує програму ООН «Велика зелена стіна» в Африці. Подібний «Зелений пояс Європи» прокладається від Баренцевого до Чорного та Адріатичного морів. В Китаї на «Приборкання Жовтого Дракона» спрямовано екологічний проєкт «Великий зелений мур». Схожі проєкти реалізуються в Болівії, Бразилії та Монголії. Вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу, міжнародної координації дій, національних стратегій та розвитку екологічних просвітницьких програм.

УДК 712.23:639.1

*Калашнікова Владлена Кирилівна,
магістрант кафедри містобудування,
E-mail kalashnikova_vk@knuba.edu.ua, 0009-0009-6228-8138
наук. керівник: док. арх., проф. Шебек Н. М.,
E-mail shebek.nm@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-6038-3945
Київський національний університет будівництва і архітектури*

СТРАТЕГІЯ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ПРИБЕРЕЖНИХ ТЕРИТОРІЙ ОЗЕРА БІЛЕ В РІВНЕНСЬКОМУ ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ

Озеро Біле розташовується в межах Рівненського природного заповідника. Цей унікальний природний об'єкт потребує збалансованого розвитку з урахуванням екологічних, економічних та соціокультурних напрямків. Наразі інтенсивне рекреаційне використання території заважає збереженню природної спадщини та розвитку сталого туризму.

Стратегія, яка б поєднала охорону природи з розвитком екотуризму та громадської активності, дозволила б не лише зберегти екосистему, що страждає, а й стимулювати економіку й розвиток культури.

Модель перспективного просторового розвитку цієї території базується на 3 напрямках:

1. Екологічний розвиток передбачає створення веломаршрутів, екостежок, системи роздільного збору сміття, встановлення біотуалетів, застосування екологічних матеріалів, а також заходи з відновлення та очищення прибережної зони та водойми.

2. Економічний розвиток включає введення платного сервіту, розвиток екотуризму, створення екскурсійних зон з інформаційною підтримкою, закладів торгівлі та харчування біля вхідних зон.

3. Соціокультурний розвиток спрямований на покращення пляжної інфраструктури, створення зон тихого та активного відпочинку, майданчиків для майстер-класів і кемпінгу.

Запропоновані стратегічні напрями дозволять позбутися конфліктів та досягти гармонійного співіснування людини і природи, підвищити туристичну привабливість території, забезпечити її економічну стабільність та соціокультурну діяльність в довгостроковій перспективі.

УДК 69.059.5:69.009.182.2(043.2)

Коваль Максим Юрійович,

магістрант кафедри Дизайн Архітектурного Середовища,

E-mail koval_my-2023@knuba.edu.ua,

наук. керівник: канд. арх., доц. Гарбар М. В.

E-mail garbar.mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-2755-7752

Київський національний університет будівництва і архітектури

ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Розвиток реабілітаційних центрів як спеціалізованих закладів для підтримки та відновлення фізичного і психологічного стану ветеранів та військовослужбовців є важливим етапом у становленні сучасної системи медико- соціальної допомоги.

Сьогодні у світовій практиці використовується комплексний підхід до формування архітектурного середовища реабілітаційних центрів, що базується на таких принципах:

1. Гуманізація простору – забезпечення комфорту, затишку, використання природних матеріалів, доступність для всіх груп населення.
2. Модульність та гнучкість планування – можливість адаптації приміщень під різні потреби.
3. Функціональна зональність – чітке розмежування зон лікування, відпочинку, соціальної адаптації.
4. Зв'язок із природним середовищем – використання ландшафтного дизайну, зелених зон для психологічного відновлення.
5. Інклюзивність – створення безбар'єрного середовища для людей з обмеженими можливостями.

Формування архітектурного середовища реабілітаційних центрів для ветеранів та військовослужбовців вимагає міждисциплінарного підходу, що інтегрує знання архітектури, дизайну, психології, ергономіки, медицини та екології.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ПРОСТОРОВО- ПЛАНУВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ НА ПЕРЕТИНІ СОЦІАЛЬНИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ

Сучасні виклики просторового розвитку селищних громад потребують комплексного підходу з урахуванням соціальних, екологічних та економічних аспектів. У межах магістерської роботи розроблено концепцію сталого розвитку Гостомельської громади з опорою на її просторово-функціональну структуру, інфраструктуру та локальну ідентичність.

Соціальна складова передбачає створення нових закладів освіти, культурного центру, хабу інклюзії та покращення доступу до базових послуг. Екологічний напрямок охоплює збереження природного каркасу, очищення водойм, розвиток озеленення, переробку відходів. Передбачено також заходи проти підтоплення.

Економічний вектор розвитку громади включає створення виробничо-інноваційного кластера з екологічно безпечними галузями — виробництво модульного житла, енергоефективних матеріалів, створення транспортно-логістичного хабу. Підтримка малого та середнього бізнесу сприятимуть зайнятості та стабільності.

Інтеграція трьох напрямків створює гнучку модель розвитку, здатну забезпечити стійкість, самодостатність і якісне середовище для життя.

ВАЖЛИВІСТЬ ПРОЄКТУВАННЯ МІСЬКИХ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПАРКІВ В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Однією з актуальних проблем, з якою стикається Україна, є поступове знищення природно-заповідного фонду. Щороку стан парків та зелених зон погіршується, а деякі з них перебувають у вкрай критичному становищі.

Сучасні тенденції міського розвитку орієнтовані переважно на зведення нових житлових кварталів та промислових об'єктів, що часто веде до витіснення озелених територій з міського ландшафту. Історичні території залишаються без належної уваги та догляду, що значною мірою зумовлено низькою обізнаністю громадськості щодо їхнього історичного значення та відсутністю якісної інформаційної підтримки.

Одним із ефективних рішень є створення нових багатофункціональних міських парків в історичній місцевості. Такі простори можуть не тільки сприяти екологічному оздоровленню міста, але й стати джерелом пізнання історії через візуалізацію подій, що мали місце на цих землях. Розміщення парків у історичних зонах дає змогу відновити й зберегти архітектурні пам'ятки, підкреслюючи їхню культурну цінність.

Крім того, історичні парки мають значний туристичний потенціал. Вони здатні стати магнітом для відвідувачів — як українців, так і гостей з-за кордону, що позитивно впливає на розвиток місцевого туризму та економіки загалом. Відновлені зелені зони з історичним наповненням формують позитивний імідж міста та сприяють його сталому розвитку.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРИРІЧКОВИХ ЗОН

Історичні прирічкові території міст України відіграють важливу роль у формуванні просторової, культурної та ландшафтної ідентичності. Проте внаслідок тривалого і хаотичного розвитку багато з них перебувають у занедбаному стані або залишаються неадаптованими до потреб громади. Водночас прирічкові зони мають значний потенціал для трансформації на користь міста — з урахуванням історичної цінності, природного середовища та соціального контексту.

Інтеграція громадських просторів в історичне середовище прирічкових зон вимагає обережного підходу, що базується на принципах збереження історичного ландшафту, пристосування існуючих елементів до нових функцій та врахування потреб сучасних користувачів. Особливої актуальності ця тема набуває в умовах необхідності ревіталізації міських просторів та підвищення їхньої якості з урахуванням історико-культурного значення.

Комплексне формування відкритих публічних просторів у прибережних історичних районах дозволяє досягнути синергії між минулим і сучасністю. Це сприяє сталому розвитку міста, активізує соціальну взаємодію, створює привабливе середовище для мешканців та туристів, а також підсилює роль набережних як цінного просторового ресурсу.

УДК 712+630

Піменова Дарина Олександрівна,

магістрант кафедри містобудування,

E-mail pimenova_do@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0009-2934-0598

наук. керівник: док. арх., проф. Устінова І. І.

E-mail ustinova.ii@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1728-0200

Київський національний університет будівництва і архітектури

РЕВАЙЛДИНГ ЯК МЕТОД РЕГЕНЕРАЦІЇ ЛАНДШАФТІВ

Унаслідок інтенсивної антропогенної діяльності, змін клімату та втрати біорізноманіття в XX–XXI століттях відбувається масштабна деградація природних ландшафтів. У зв'язку з цим зростає інтерес до методів відновлення природних ландшафтів. Одним із таких методів є **ревайлдинг** – стратегія, що базується на самовідновленні екосистем за мінімального втручання людини. Поняття «rewilding» набув популярності у США в 1990-х роках, коли екологи підняли питання відновлення екологічного балансу шляхом повернення до природних ландшафтів хижаків та великих трав'янистих. Провідним прикладом цієї ідеї стала Європейська ініціатива. Оствардерсплассе – природний заповідник, що розташований в Нідерландах є прикладом повернення великих тварин та саморегуляції екосистем. Основні принципи та методи ревайлдингу: відновленні природних процесів (водний режим, пірогенні сукцесії); поверненні витіснених та відновлення зниклих видів (зокрема хижаків та великих трав'янистих); мінімальному втручанні людини із акцентуванням на саморегуляції екосистем; залученні місцевих громад, соціальній інтеграції та розвитку просвітницького екотуризму. Завдяки партнерству, із 2010-х років ця концепція почала реалізовуватись й в Україні. Прикладами тому є проекти Rewilding Ukraine, які спрямовано на: збереження болотних угідь та повернення зубрів в Полісся; відновлення водно-болотних екосистем, повернення осетрових та боротьбу з інвазивними видами у Дельті Дунаю; охорону пралісів, повторну появу ведмеда та рисі в Карпатах; відновлення степів через випас диких трав'янистих у Степах Таврії. Отже ревайлдинг є перспективним методом регенерації ландшафтів, що поєднує екологічну, соціальну та економічну доцільність. Його впровадження дозволяє не лише зберегти біорізноманіття, а й перетворити деградовані території на джерела екосистемних послуг і сталого розвитку.

УДК 712+502

Пєшкова Олександра Олександрівна,

магістрант кафедри містобудування,

E-mail pieshkova_oo@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0000-0001-2018

наук. керівник: док. арх., проф. Устїнова І. І.

E-mail ustinova.ii@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1728-0200

Київський національний університет будівництва і архітектури

МЕТОДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИОЗЕРНИХ ЛАНДШАФТІВ СОВСЬКИХ СТАВКІВ У М.КИЄВІ

Україна з 1997 року є учасником «Рамсарської Конвенції», яка акцентує увагу на «взаємозалежності людини і природи» та закріплює правовий режим водно-болотних угідь (ветландів), що надають «суттєві екологічні функції» та мають «велике економічне, культурне, наукове та рекреаційне значення». До ветландів – місцин, де вода зустрічається із землею належать й міські приозерні ландшафти. Як відомо, в умовах глобальних змін клімату однією з проблем функціонування сучасних міст є формування міських теплових островів. Температура повітря в місті завжди вище, ніж у передмісті, терени якого більш озеленені та обводнені (рослини споживають сонячну енергію для вегетації, а водні поверхні накопичують її тепло). В умовах, що склалися, особливої ваги набуває реабілітація міських приозерних території, визначення оптимальних режимів їх використання та функціонального наповнення заради підтримки екологічної рівноваги та просторового балансування озелених, обводнених та штучних поверхонь. Для досягнення означеної мети у поєднанні зі збереженням культурно-історичної спадщини місця та природного біорозмаїття в умовах інтенсивної урбанізації; облаштуванням безпечних та інклюзивних рекреаційних зон, дослідженням запропоновано методи: *поляризації ландшафту* для формування і захисту заповідних ділянок; *ремінісценції* для збереження історико-культурної пам'яті місця; *оптимізації* для знаходження найкращих із можливих засобів реабілітації приозерних ландшафтів, враховуючи різноманітність цінностей та цільових функцій. Враховуючи контраст у режимах використання заповідних ветландів на західній ділянці екопарку та загальнодоступних дозвілево-просвітницьких зон на його східній стороні, означена сукупність методів сприятиме формуванню «діпольного парку» водно-болотних угідь «Совські ставки».

УДК 72.03:711.4(477)

Пуйда Давид Богданович,

магістр кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування

E-mail puida_db-2023@knuba.edu.ua

наук. керівник канд. арх., доц: Гомон Ольга Олександрівна,

E-mail gomon.oo@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-1949-5635

Київський національний університет будівництва і архітектури

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ БАГАТОПОВЕРХОВОГО ЖИТЛА В ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ

Повоєнне відновлення України вимагає нових підходів до проєктування багатоповерхового житла, зокрема через використання інноваційних технологій та адаптацію до змінених соціально-економічних умов.

Одним із ключових аспектів є просторова організація та інтеграція житлових районів у відновлені міста. Це передбачає баланс між реконструкцією зруйнованих територій та створенням нових забудов, як, наприклад, у Бучі, де застосовуються комплексні підходи до реконструкції з підсиленням конструкцій. Символічність та ідентичність також грають важливу роль, оскільки архітектура має відображати відродження нації. У Харкові, наприклад, реалізуються проєкти будівель з фасадами, що інтегрують національний орнамент, підкреслюючи культурну спадщину міста. Окрім цього, важливою є гнучкість житлового середовища, здатного адаптуватися до змінних потреб мешканців, що випробовується через модульні блоки у Львові. Водночас, енергоефективність та екологічність стали важливими аспектами сучасного будівництва, як видно з прикладу Києва, де створюються енергоощадні комплекси. Всі ці підходи дозволяють формувати стійке та комфортне середовище для життя в післявоєнній Україні. Впровадження цих підходів стане основою сталого та якісного розвитку українських міст у майбутньому.

МЕТОДИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ НА НАМИВНИХ ТЕРИТОРІЯХ (НА ПРИКЛАДІ МІКРОРАЙОНУ НАМИВ У М. МИКОЛАЇВ)

Потреба у стратегічній моделі реконструкції та забудови намивних територій нагальна через застарілість радянських проєктів. Було проаналізовано праці Крижанівського О.А., Откаленко-Повалінської М.Ю., В'язовської А.В., ін. Теоретичне дослідження структуровано за напрямками: інженерним, архітектурно-планувальним, екологічним, естетичним, що формує вище зазначену модель. Передбачено реконструкцію та забудову житлового мікрорайону, зокрема:

- розгалужену систему культурно-побутового обслуговування;
- інженерні заходи: укріплення берега, використання буронабивних паль, влаштування горизонтального водозабору;
- підняття забудови як її архітектурно-конструктивна адаптація;
- забезпечення функцій водно-зелених територій згідно типової планувальної організації;
- екологічні рішення: часткове затоплення в період паводків;
- використання рослин, адаптованих до нестабільних ґрунтів та підтоплюваності.

Отже, ефективні методи архітектурно-планувальної організації житлової забудови на намивних територіях:

- Інтегроване функціонально-просторове зонування
- Комплексна інженерна стабілізація територій
- Архітектурно-конструктивна адаптація до урболандшафту
- Екологічно орієнтоване планування водно-зелених систем
- Біоадаптивне озеленення

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДРОГОБИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Докорінна зміна стратегічних орієнтирів розвитку промислових агломерації (через вичерпання родовищ; зміну : індустріальної економіки на економіку нематеріального виробництва, адміністративно-територіального устрою та форм власності із державної на приватну), актуалізує пошук нових потенціалів розвитку. Дрогобицька промислова агломерація виникла на базі покладів кам'яної та калійної солі, нафти та її похідних. В наш час на теренах цієї агломерації (в межах Дрогобицького району) існує п'ять ОТГ, однією з яких є Дрогобицька міська територіальна громада (МТГ).

Особливості розвитку цієї громади зумовлено вигідним географічним розташуванням; промисловим, історико-культурним та рекреаційно-туристичним потенціалами. Історико-культурний потенціал Дрогобицької громади, який пов'язаний зі спадщиною Івана Франка та Бруно Шульца, сягає Раннього середньовіччя. У селі Ступниця знайдено стародавнє городище (попередньо датоване XI століттям). Промисловий потенціал громади походить від однієї з найстаріших солеварень Європи з Класичного середньовіччя (перша згадка – 1390 р.). В цій солеварні, яку розташовано в центральній частині Дрогобича, й досі ведеться виробництво солі за автентичною технологією. В центрі Дрогобича знаходиться одна з найкращих і найліпше збережених пам'яток давньої української дерев'яної сакральної архітектури – Церква Святого Юра (початок зведення – 1656 р.), об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО № 1424. Видобуток нафти розпочато тут ще у Пізньому середньовіччі (перша згадка – 1617 р.). В 1909 році ж на Дрогобицько-Бориславський промрайон припадало майже 5% її світового видобутку. В цій площині, особливості сталого розвитку Дрогобицької МТГ, в першу чергу, зумовлено функціонально-просторовою дихотомією її території: промислові ↔ культурні, рівнинні ↔ гірські, міські ↔ сільські.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ ПРОМИСЛОВОГО ВУЗЛА «ФАБРИЧНИЙ» У М. ДНІПРО

Промислові території є ресурсом для розвитку сучасних міст. Промвузол «Фабричний» у м. Дніпро, частково закинутий та неефективно використовуваний, має високий потенціал трансформації в багатофункціональний міський простір. Подальший розвиток цієї території має враховувати екологічні, економічні і соціокультурні чинники:

Стратегічний напрямок: «Екологічний розвиток» передбачає: рекультивацію ґрунтів, очищення від промислових залишків; впровадження систем фільтрації води та збору дощової води; озеленення території: створення скверів, вертикального озеленення, дахів-садів; впровадження енергоефективних технологій та елементів відновлюваної енергетики (сонячні панелі, теплові насоси).

Стратегічний напрямок: «Економічний розвиток» передбачає: стимулювання малого й середнього бізнесу у сфері креативної економіки; адаптивне використання об'єктів для офісів, майстерень, студій; створення умов для сталого виробництва (екологічні технології, локальні матеріали); генерацію нових робочих місць.

Стратегічний напрямок: «Культурно-соціальний розвиток» передбачає: збереження об'єктів індустріальної спадщини як елементів ідентичності; відкриті простори для подій, ярмарків, фестивалів; забезпечення доступності для різних груп населення; запровадження освітніх та креативних ініціатив на базі реконструйованих будівель.

Очікуваний результат – формування повноцінного міського середовища зі збереженням спадщини, новими економічними можливостями та комфортними умовами життя.

ПРИНЦИПИ РЕАБІЛІТАЦІЇ МІСЬКИХ ПРИМОРСЬКИХ ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ

Приморські території України відіграють важливу роль у формуванні ландшафтно-рекреаційних просторів, що впливають на імідж, екологію та економіку міст. Такі простори – є чинником престижу та якості життя у міському середовищі. Нажаль, більшість приморських територій знаходиться у занедбаному стані і потребують відновлення.

Світовий досвід показує ефективність оновлення приморських набережних. Застосовуються сучасні рішення: створення зеленого «мосту» між містом і морем, створення єдиної системи велосипедних і пішохідних доріжок, різнорівневе розмежування простору набережної, тощо.

Для здійснення вдалої реабілітації цих територій важливо орієнтуватися на сучасні принципи, серед яких можна виділити наступні:

1. *принцип збереження та відновлення екосистем* передбачає відновлення та розвиток місцевого біорізноманіття, без використання штучних речовин, ліквідація забруднення, використання природніх матеріалів у будівництві, очищення води та розвиток водних систем;

2. *принцип технологічності* полягає у впровадженні сучасних технологій для догляду за флорою та рекреаційними зонами, використання зелених технологій для забезпечення власних потреб;

3. *принцип стійкого озеленення* націлений на створення систем озеленення, що не потребують сильного догляду та можуть самостійно забезпечити більшість своїх потреб задля існування;

4. *принцип партисипації* максимально спрямовує ландшафтно-рекреаційні зони на потреби відвідувачів, залучаючи їх до проєктування.

Отже, задля вдалого відновлення приморських ландшафтно-рекреаційних зон необхідно розвивати відповідні принципи, враховуючи закордонний досвід та місцеві особливості.

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКІ КОМПЛЕКСИ ДЛЯ МОЛОДІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОГО МІСТОБУДУВАННЯ

У контексті сучасних трансформацій міського простору важливого значення набуває формування соціально-активного, відкритого та інклюзивного середовища для молоді. Культурно-просвітницькі комплекси розглядаються як просторово-архітектурні утворення, що поєднують функції неформальної освіти, дозвілля, творчості та комунікації, сприяючи гармонійному розвитку особистості в умовах урбанізованого середовища.

Актуальність створення таких об'єктів зумовлена потребою у підвищенні якості міського простору та активізації участі молоді в культурному житті громади. Архітектурно-середовищна організація комплексів має базуватися на принципах просторової гнучкості, інклюзивності, середовищної інтеграції та ідентичності. Важливою є також екологічна складова, що передбачає впровадження енергоефективних рішень та озеленених зон.

Культурно-просвітницькі комплекси здатні виступати каталізаторами позитивних змін у містобудівному розвитку, підсилюючи соціальну стійкість та формуючи нові точки тяжіння в структурі міста. Їх впровадження доцільне у складі житлових районів, поблизу транспортних вузлів або у занедбаних міських зонах з метою їх ревіталізації.

Отже, інтеграція культурно-просвітницьких комплексів для молоді у міське середовище є одним із перспективних напрямів сучасного містобудування, що вимагає комплексного архітектурного та соціального підходу.

ВИКОРИСТАННЯ ЖИТЛА ТИПУ «КОЛІВІНГ» У ЖИТЛОВІЙ СТРУКТУРІ МІСТА

Різке зростання потреби житла в Україні внаслідок руйнувань призвело до пошуку оптимальних варіантів доступного соціального житла, яке матиме швидкі темпи будівництва та дозволить вмістити більше людей, без створення спартанських умов.

За кордоном вже розроблюються приклади даного житла, яке нагадує студентські гуртожитки підвищеної комфортності, або житлові комплекси з малими квартирами, що об'єднані спільним простором вітальні та загальних зон. Даний тип житла – колівінг.

Причини актуальності цього житла за кордоном – високі ціни на житло та розповсюдженість бездітних сімей. Часто це буває так, коли декілька сімей зі спільними інтересами орендують одну велику квартиру і ділять її між собою.

Можуть бути різні варіанти структурної побудови таких будинків. В першому поверсі можуть розміщуватись громадські невеличкі установи, які забезпечують культурні та ділові потреби мешканців. На поверхах вище розміщуються квартири, розраховані на декілька сімей. Це окремі житлові чарунки, що складаються із житлової кімнати, санвузла та гардеробної і об'єднані спільною вітальною, кухнею та, за потреби, столовою.. Цей принцип може використовувати у вигляді двоповерхових квартир. Для покращення соціальної якості житла можна заселити разом людей зі спільними інтересами.

Житло даного типу може стати в нагоді і пришвидшити відновлення країни, тимчасово вирішивши проблему нестачі житла.

ІНТЕГРАЦІЯ ДІЛЯНОК СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОБ'ЄКТІВ В ЗЕЛЕНИЙ КАРКАС МІСТА ВИШНЕВЕ

У зв'язку з урбанізацією та зростанням антропогенного навантаження на природне середовище, зелені каркаси міст стають одним з ключових інструментів формування стабільного розвитку міста. Важливим доповненням до цих загальноміських територій стають озеленені ділянки спеціалізованих установ, що сприяють як просторовій, соціальній так і екологічній стабілізації розвитку міста. У більшості міст України зелений каркас трактується переважно як сукупність парків, скверів, лісів та водних об'єктів. Тим часом у генеральному плані м. Вишневе 2017 р. реалізовано прогресивний підхід - створення зеленого каркасу міста, в який інтегровано спеціалізовані об'єкти, зокрема функціонально-зелені елементи відомчих та приватних установ. Це дозволяє збагачувати і урізноманітнювати інфраструктуру міста екологічно та соціально значущими елементами.

Подібний підхід до інтеграції спеціалізованих об'єктів у структуру зеленого каркасу набуває подальшого розвитку в проектних пропозиціях. Зокрема, як приклад такої практики, розглядається проект реабілітаційного центру з спеціалізацією «Садово-паркова терапія», що формує новий тип взаємодії між природним середовищем і соціально значущими об'єктами, посилюючи інклюзивність та екологічну цілісність міського простору.

РОЗМІЩЕННЯ КІНОЛОГІЧНИХ ЦЕНТРІВ В СТРУКТУРІ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

В умовах війни проти нашої держави все більшої ваги набирає питання вдосконалення локальної інфраструктури міст як системи об'єктів оборонного і спеціального призначення, що спрямовані на оперативну протидію військовим небезпекам. Однією з складових такої системи є кінологічні центри, що включають сукупність споруд, будівель, систем і служб, що забезпечують безпечне функціонування міської спільноти.

Дані Міністерства оборони України (2024 - 2025 р.), свідчать про те, що оперативність використання службових собак як в бойових умовах, так і в рятувальних операціях в містах під час надзвичайних ситуацій збільшує успішність операцій на 25%.

Потреба в кінологічних центрах, які будуть максимально наближені до територій потенційного бойового ураження житлової, особливо багатоповерхової, забудови, при умові максимального розширення архітектурних та екологічних заходів з покращання мікроклімату, санітарного очищення території та зниження рівня шуму, а також вдосконалення сучасної просторово-планувальної структури використання території міст, яка враховує специфіку воєнного стану, стає все більш нагальною для України.

Наукове видання

МІСТОБУДУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ

Тези доповідей
сьомої науково-практичної конференції
15 квітня 2025 року
м. Київ